

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Niebieski wzrost» – szanse dla zrównoważonego wzrostu w sektorach morskich”

COM(2012) 494 final

(2013/C 161/17)

Sprawozdawca: **Christos POLYZOGOPOULOS**

Dnia 13 września 2012 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Niebieski wzrost» – szanse dla zrównoważonego wzrostu w sektorach morskich”

COM(2012) 494 final.

Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 27 lutego 2013 r.

Na 488. sesji plenarnej w dniach 20–21 marca 2013 r. (posiedzenie z 20 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 100 do 2 – 2 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES jest zdania, że rozpatrywany komunikat stanowi logiczne i konieczne następstwo działań prowadzonych w celu wdrożenia zintegrowanej polityki morskiej w Unii Europejskiej.

1.2 EKES ogólnie uważa, że komunikat stanowi trafny wkład w zintegrowaną politykę morską UE w kontekście strategii „Europa 2020” i ma na celu ożywienie gospodarcze w Europie dzięki wykorzystaniu potencjału gospodarki morskiej w zakresie tworzenia miejsc pracy oraz pobudzania konkurencyjności i spójności społecznej.

1.3 Z tej perspektywy EKES przyjmuje z zadowoleniem komunikat, zwłaszcza w obecnej krytycznej sytuacji związanej z kryzysem gospodarczym, pociągającej za sobą trudne warunki gospodarcze w Europie, a także szkodliwe skutki dla sektorów działalności związanych z gospodarką morską.

1.4 EKES ocenia, że nadanie zintegrowanej polityce morskiej nowego impulsu – czemu ma służyć komunikat – wymaga spójnego wykorzystania i rozwinięcia istniejących pozytywnych inicjatyw i działań w powiązaniu z proponowanymi nowymi ramami w taki sposób, aby UE nie straciła okazji do opracowania wysokiej jakości zintegrowanej polityki morskiej, odpowiadającej wysokim standardom.

1.5 Mając na uwadze to, że zapewnienie ciągłości i spójności jest niezbędne do pomyślnego wdrożenia niebieskiego wzrostu, EKES zaznacza, że konieczne będzie wyraźne stwierdzenie, że pięć dziedzin priorytetowych wyłonionych w analizie zatytułowanej „Niebieski wzrost. Warianty oraz czynniki wspomagające zrównoważony wzrost dzięki oceanom, morzom i wybrzeżom” (<https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/2946>) ma uzupełnić tradycyjne dziedziny działania, a nie je zastąpić.

1.6 EKES podkreśla, że traktowanie niebieskiej gospodarki jako niewyczerpanego źródła niewykorzystanego bogactwa i odwoływanie się do niebieskiego wzrostu w tak natarcywy sposób, jak gdyby chodziło o panaceum na wszystkie problemy gospodarki europejskiej, grozi zwiększeniem różnorodnej presji, której już podlegają wybrzeża i morza UE. Komitet zaleca zachowanie stałej czujności w celu osiągnięcia równowagi między celami gospodarczymi, z jednej strony, a zasadami zrównoważonego rozwoju – z drugiej.

1.7 EKES wypowiadał się szczegółowo na temat znaczenia czynnika ludzkiego w gospodarce morskiej, zalecając zwrócenie należytej uwagi na wymiar społeczny przy poszukiwaniu równowagi między gospodarczym, społecznym i środowiskowym wymiarem zrównoważonej zintegrowanej polityki morskiej.

1.8 EKES uważa, że niebieski wzrost musi wspierać propagowanie integracji społecznej i włączenia społecznego, zapewniając możliwości zatrudnienia, szkolenia i pełnego uczestnictwa, zwłaszcza w społecznościach lokalnych i przybrzeżnych, bez względu na ich odrębność i potrzeby, szczególnie jeśli chodzi o społeczności na słabo zaludnionych najbardziej oddalonych obszarach.

1.9 Przypominając stosowne uwagi, które poczynił na temat badań morskich⁽¹⁾, EKES podkreśla żywotne znaczenie badań i innowacji dla zapewnienia Europie silnej pozycji konkurencyjnej w nowych wschodzących sektorach i nalega na badania podstawowe i zaawansowane nakierowane na pionierskie zastosowania, jak również na najbardziej wydajną metodologię sprzyjającą współpracy między sektorem przemysłu a środowiskiem akademickim.

1.10 EKES przywiązuje szczególną wagę do kwestii kształcenia i zachęca Komisję do opracowania odpowiednich

⁽¹⁾ Dz. U. C 306, z 16.12.2009, ss. 46–50.

i nowatorskich ram edukacyjnych w celu przyciągnięcia do zawodów związanych z morzem studentów, którzy uzyskali solidne wykształcenie.

1.11 Ponieważ wcielenie w życie niebieskiego wzrostu stanowi przedsięwzięcie szczególnie ambitne i złożone, o kolo-salnym znaczeniu, EKES podkreśla, że należałoby wykazać się większą precyzją przy jego wdrażaniu i przedstawia w ramach niniejszej opinii wykaz kluczowych kwestii i innych problemów szczegółowych, na które należy zwrócić uwagę, aby uniknąć narastających rozbieżności między oczekiwaniami a rzeczywistymi możliwościami.

2. Wstęp

2.1 W omawianym komunikacie położono nacisk na koncepcję „niebieskiego wzrostu”, która opiera się na przekonaniu, że wybrzeża, morza i oceany mogą pomóc Europie zaradzić konfliktom i problemom, z jakimi się ona boryka i w ożywieniu gospodarki europejskiej.

2.2 W opinii Komisji niebieski wzrost prowadzi do inteligentnego sprzyjającego włączeniu społecznemu i trwałego wzrostu gospodarczego, ukierunkowanego na innowacje i podnoszenie rangi niebieskiej gospodarki dzięki upowszechnianiu zainteresowania nią wśród państw członkowskich, regionów, przedsiębiorstw i społeczeństwa obywatelskiego.

2.3 W komunikacie opisano, w jaki sposób państwa członkowskie i UE już wspierają niebieską gospodarkę. Zgodnie z odnoszącą się do tej problematyki, cytowaną wyżej analizą (zob. p. 1.5) w całym wachlarzu działalności możemy wyróżnić pięć dziedzin priorytetowych o potencjale wzrostu i w których prowadzenie ukierunkowanych działań pozwoliłoby na dodatkowy postęp. Są to: i) turystyka morska, nadmorska i rejsowa; ii) niebieska energia; iii) morskie zasoby mineralne; iv) akwakultura oraz v) niebieska biotechnologia.

2.4 Sektory lub łańcuchy wartości niebieskiej gospodarki można podzielić na sektory tradycyjne, które osiągnęły pełną dojrzałość (transport morski, turystyka morska i nadmorska), sektory rozwijające się (akwakultura i nadzór morski) oraz sektory wschodzące (odnawialna energia oceaniczna i niebieska biotechnologia).

2.5 Reaktywację zintegrowanej polityki morskiej usankcjonowano na początku października ubiegłego roku z chwilą przyjęcia deklaracji z Limassol⁽²⁾ wspierającej i wzmacniającej politycznie tę inicjatywę poprzez ustanowienie wytycznych politycznych dla niebieskiego wzrostu w przyszłości oraz poprzez określenie programu na rzecz wzrostu i zatrudnienia.

2.6 Niebieski wzrost, jako strategia długoterminowa, ma na celu uwidocznienie synergii i współdziałań zachodzących między sektorowymi strategiami politycznymi a poszczególnymi obszarami działalności, lecz także zbadanie ich ewentualnych skutków dla środowiska morskiego i różnorodności biologicznej.

2.7 Strategia ta służy także sporządzeniu wykazu i wsparciu działań niosących ze sobą duży potencjał wzrostu

⁽²⁾ Deklaracja w sprawie postępów w realizacji zintegrowanej polityki morskiej i programu na rzecz wzrostu i zatrudnienia w ramach niebieskiej gospodarki przyjęta w Nikozji (Cypr) w dniu 7 października 2012 r. przez ministrów europejskich odpowiedzialnych za zintegrowaną politykę morską i przez Komisję Europejską.

gospodarczego w perspektywie długoterminowej, poprzez zachęcanie do inwestowania w badania i innowacje oraz poprzez rozwijanie kwalifikacji dzięki kształceniu i szkoleniu.

2.8 Po szerokich konsultacjach Komisja zainicjuje pewną liczbę działań, mających na celu zbadanie dynamiki wzrostu tego sektora, poprzez opracowanie komunikatów poświęconych zagadnieniom turystyki nadmorskiej i morskiej, niebieskiej energii, niebieskiej biotechnologii i eksploatacji złóż morskich, jak również wytycznych strategicznych w dziedzinie akwakultury.

3. Uwagi ogólne

3.1 W poprzednich opiniach⁽³⁾ dzięki swym trafnym spostrzeżeniom EKES zauważył szereg zagadnień związanych z niebieskim wzrostem i przychylnie ustosunkował się do sposobu, w jaki Komisja wdraża zintegrowaną politykę morską od czasu jej zainicjowania w 2007 r.⁽⁴⁾, mając na celu zrównoważony rozwój gospodarki morskiej i poprawę ochrony środowiska morskiego.

3.2 EKES sądzi, że wdrożenie niebieskiego wzrostu w zaproponowanej formie to złożone i trudne przedsięwzięcie o kolo-salnym znaczeniu, dla którego ramy odniesienia stanowią: a) sześć basenów morskich (Morze Bałtyckie, Morze Czarne, Morze Śródziemne, Morze Północne, północno-wschodnia część Oceanu Atlantyckiego i Ocean Arktyczny, jak również europejskie regiony najbardziej oddalone), z których każdy ma odrębne właściwości i potrzeby gospodarcze, społeczne, środowiskowe, geograficzne, klimatyczne i instytucjonalne; b) cały szereg sektorów i obszarów działalności, które osiągnęły różny poziom rozwoju i mają odrębne znaczenie i właściwości oraz c) strategie wzrostu gospodarczego służące wykorzystaniu mocnych stron poszczególnych regionów morskich i sektorów oraz zaradzeniu ich słabościom.

3.3 Jak wiadomo, EKES opowiedział się za transsektorową i transgraniczną współpracą wszystkich podmiotów, mającą na celu zwiększenie konkurencyjności Europy i zapewnienie gospodarce morskiej optymalnych warunków wzrostu.

3.4 EKES popiera funkcjonalne podejście geograficzne w ramach niebieskiego wzrostu, obejmujące strategie oparte na basenach morskich, które to strategie uwzględniają szczególne właściwości, jakie oferują baseny europejskie w odniesieniu do różnych obszarów działalności gospodarczej związanej z morzem i zagadnień partnerstwa, synergii, a także napięć, wewnątrz UE i poza jej granicami.

3.5 EKES zaleca wzmocnienie klastrów morskich i promowanie partnerstw przynoszących wsparcie dla innowacji i rozwoju nowych koncepcji działalności gospodarczej. Mechanizmy regionalne łączące władze publiczne, sektor prywatny i organizacje pozarządowe, jak również regionalne konwencje morskie i badania dotyczące basenów morskich pozwalają – dzięki współpracy transgranicznej i programom europejskim – zaradzić rozdrobnieniu gospodarki morskiej.

⁽³⁾ Zob. Dz.U. C 299 z 4.10.2012, ss. 133–140; Dz.U. C 255 z 22.9.2010, ss. 103–109; Dz.U. C 267 z 1.10.2010, ss. 39–45; Dz.U. C 306 z 16.12.2009, ss. 46–50; Dz.U. C 211 z 19.8.2008, ss. 31–36; Dz.U. C 172 z 5.7.2008, ss. 34–40; Dz.U. C 168 z 20.7.2007, ss. 50–56; Dz.U. C 146, z 30.6.2007, ss. 19–26; Dz.U. C 206 z 29.8.2006, ss. 5–9; Dz.U. C 185 z 8.8.2006, ss. 20–24; Dz.U. C 157 z 28.6.2005, ss. 141–146.

⁽⁴⁾ COM(2007) 575 final.

3.6 Jeżeli chodzi o społeczności lokalne regionów przybrzeżnych, wysp i regionów najbardziej oddalonych, EKES zaleca raczej wspieranie lokalnych strategii opracowywanych „na miarę”, unikanie stosowania stereotypowych podejść oraz podejmowanie współpracy z władzami lokalnymi i regionalnymi oraz społecznościami terytorialnymi a także z podmiotami społeczeństwa obywatelskiego działającymi na miejscu w celu ochrony dziedzictwa kulturowego oraz tradycyjnych form produkcji i zatrudnienia, jak również w celu ochrony zasobów naturalnych.

3.7 EKES ocenia, że należy wyraźniej podkreślić, że promowanie niebieskiego wzrostu w ramach zintegrowanej polityki morskiej nie jest sprawą wyłącznie europejską i że ekosystemy morskie i gospodarka morska wykraczają poza granice państw. Współpraca międzynarodowa i skoordynowane działania są jedynym sposobem, by skutecznie podjąć niektóre poważne wyzwania. Stwierdzenie to ma zastosowanie zarówno do problemów o znaczeniu ogólnoswiatowym, takich jak np. zrównoważone użytkowanie zasobów morskich, zmiana klimatu, utrata różnorodności biologicznej, ucziwa konkurencja w sektorach transportu morskiego i budownictwa okrętowego oraz propagowanie godnych warunków pracy w tych sektorach, jak i do problemów występujących raczej w kontekście regionalnym, takich jak ochrona środowiska obszaru Morza Śródziemnego czy też Morza Bałtyckiego.

3.8 EKES zachęca Komisję do zapewnienia centralnego miejsca w ramach międzynarodowego wymiaru zintegrowanej polityki morskiej siedmiu regionom najbardziej oddalonym UE, do których należą hiszpański autonomiczny region Wysp Kanaryjskich, autonomiczne regiony Portugalii Madera i Azory oraz cztery departamenty francuskie (Gwadelupa, Gujana, Martynika i Reunion), ponieważ stanowią one najbardziej wysunięte placówki Unii w odnośnych strefach⁽⁵⁾, uwzględniając równocześnie priorytetowe osie działań na rzecz wzmocnionego partnerstwa⁽⁶⁾, jak również do opracowania z myślą o nich regionalnych strategii na rzecz niebieskiego wzrostu, z racji tego, że stanowią one dla UE jej najbardziej rozległą wyłączną strefę ekonomiczną na świecie.

3.9 EKES wyraża zadowolenie z tego, że komunikat zawiera odniesienie do zagadnień zatrudnienia, szkolenia i kwalifikacji, oceniając jednocześnie, że konieczne będzie włączenie zasygnalizowanego w nim wymiaru społecznego do strategii politycznych w ramach nowej agendy morskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia z 8 października 2012 r., w nawiązaniu do strategii „Europa 2020”. Zdaniem Komitetu przewidzieć należy szczegółowe środki służące poprawie warunków życia, pracy i szkolenia, a zwłaszcza uczestnictwo partnerów społecznych.

3.10 W związku z tym, że w komunikacie zwrócono uwagę na fakt, że brak odpowiednich kwalifikacji stanowi poważną przeszkodę na drodze do niebieskiego wzrostu, EKES sądzi, że bez względu na kwestie deficytu umiejętności wśród pracowników sektora morskiego⁽⁷⁾, konieczne jest rozwinięcie wiedzy i doświadczeń zawodowych tak, by osiągnęły one poziom odpowiedni dla wschodzących sektorów wymagających nowych kompetencji; zaleca wobec tego wprowadzenie specjalizacji do strategii i działań oraz poszerzenie ich zakresu, ze względu na

to, że dotychczasowe nauczanie w zakresie zagadnień związanych z morzem koncentrowało się głównie na w pełni rozwiniętych obszarach działalności (rybołówstwo, transport morski).

4. Wymiar gospodarczy

4.1 W komunikacie opisano wymiar gospodarczy sektorów morskich i dane dotyczące zatrudnienia w tych sektorach, które w Europie już obecnie zapewniają pracę 5,4 mln osób i generują całkowitą wartość dodaną brutto wynoszącą około 500 mld euro rocznie, bez uwzględnienia działalności wojskowej. Łącznie 75 % unijnego handlu zewnętrznego i 37 % handlu wewnętrznego (w tonokilometrach) odbywa się drogą morską. Działalność ta skupia się głównie wokół wybrzeży Europy. Ponadto pewna liczba państw, które nie graniczą z morzem, rozwija mimo to znaczącą działalność gospodarczą związaną z morzem, np. produkując sprzęt wodny.

4.2 Łańcuchy wartości niebieskiej gospodarki otwierają szerokie perspektywy w zakresie wartości dodanej brutto i zatrudnienia, ponieważ do 2020 r. sektory, o których mowa, mogłyby zapewnić 7 mln miejsc pracy i całkowitą wartość dodaną brutto wynoszącą 600 mld euro rocznie.

4.3 W komunikacie przeanalizowano też dynamikę poszczególnych pięciu dziedzin priorytetowych i możliwe przyszłe kierunki ich rozwoju, kładąc nacisk na innowacje i nowe miejsca pracy, na podstawie cytowanej wyżej (zob. punkt 1.5) analizy dotyczącej niebieskiego wzrostu, w tym zwłaszcza na następujące elementy:

4.3.1 Sektor turystyki morskiej i nadmorskiej, który jest najważniejszy z punktu widzenia wartości dodanej i zasobów ludzkich, daje pracę 2,35 mln osób, co odpowiada 1,1 % całkowitego zatrudnienia w UE, przy czym 90 % przedsiębiorstw, o których mowa, zatrudnia poniżej 10 osób. Do 2020 r. oczekuje się wzrostu o 2–3 %, a w samym sektorze rejsowym możliwe jest stworzenie 100 tys. dodatkowych miejsc pracy w latach 2010–2020. Z kolei według European Cruise Council żeglarstwo rekreacyjne powinno rosnąć o 2–3 % rocznie⁽⁸⁾.

4.3.2 W 2011 r. morska energia wiatrowa stanowiła 10 % zainstalowanej mocy i zapewniła w całej Europie zatrudnienie – bezpośrednio lub pośrednio – dla 35 tys. osób, a wartość związanych z nią inwestycji sięgała 2,4 mld euro rocznie i odpowiadała łącznej mocy około 3,8 GW. Na podstawie sporządzonych przez państwa członkowskie krajowych planów działania w zakresie energii odnawialnej elektrownie wiatrowe powinny wyprodukować w 2020 r. 494,6 TWh, z czego 133,3 TWh zostanie wyprodukowane na morzu. Co za tym idzie, do 2020 r. powstałoby 170 tys. miejsc pracy, a do 2030 r. liczba ta wzrosłaby do 300 tys. Obiecujące perspektywy przedstawiają także sektory, takie jak produkcja energii przy wykorzystaniu energii pływów czy też przy wykorzystaniu siły fal, dziedziny na początkowych etapach rozwoju, przy czym niektóre państwa członkowskie poczyniły już w tym obszarze znaczne inwestycje.

4.3.3 Światowy roczny obrót morskiego górnictwa surowców mineralnych mógłby wzrosnąć praktycznie od zera do 5 mld euro w najbliższych 10 latach, a do 2030 r. osiągnąć 10 mld euro, według szacunków podanych przez przedstawicieli przemysłu w analizie niebieskiego wzrostu. Wciąż w

⁽⁵⁾ Jak przewidziano w komunikacie Komisji z dnia 26 maja 2004 r. zatytułowanym „Wzmocnienie partnerstwa z najbardziej oddalonymi regionami” (COM(2004) 343).

⁽⁶⁾ Dz.U. C 294 z 25.11.2005, ss. 21–25.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 43, z 15.2.2012, ss. 69–72.

⁽⁸⁾ COM(2012) 494 final.

skali światowej jest możliwe, że w 2020 r. 5 % rud kobaltu, miedzi i cynku będzie pochodzić z głębin oceanów, a do 2030 r. odsetek ten mógłby osiągnąć 10 %. Według danych WTO (PRESS/628, 7 kwietnia 2011 r.), w latach 2000–2010 ceny wielu surowców nieenergetycznych rosły co roku o ok. 15 %, głównie wskutek popytu w gospodarkach wschodzących. Niemniej jednak, jeśli pominąć piasek i żwir, eksploatacja morskich złóż mineralnych znajduje się jeszcze w powijakach i prowadzona jest jedynie na niewielkich głębokościach.

4.3.4 W 2010 r. całkowita wielkość produkcji w ramach akwakultury w UE wynosiła nieco poniżej 1,3 mln ton, co odpowiadało wartości około 3,2 mld euro i zapewniało 80 tys. miejsc pracy. Ponad 90 % przedsiębiorstw zajmujących się akwakulturą w UE to MŚP. Według raportu FAO z 2010 r. zatytułowanego „The State of World Fisheries and Aquaculture” („Stan rybołówstwa i akwakultury na świecie”), wskaźnik wzrostu akwakultury wynosi w skali światowej 6,6 % rocznie, produkcja w tym sektorze wzrosła między 2002 r. a 2009 r. z 40 mln ton do 53 mln ton. Dzięki temu akwakultura jest najszybciej rozwijającym się sektorem produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego. O ile światowy popyt rośnie, o tyle produkcja europejska utrzymuje się na stałym poziomie, a zapotrzebowanie na ryby w UE zaspokajane jest z importu, zapewniającego do 60–65 % całkowitego zaopatrzenia. Komitet wzywa Komisję, by w trosce o rozwój sektora akwakultury przeprowadziła przegląd polityki finansowania stosowanej do tej dziedziny działalności i w której na lata 2014–2020 postanowiono odejść od dotacji na rzecz płatności bezpośrednich.

4.3.5 Wschodzący sektor niebieskiej biotechnologii zapewnia obecnie niewielki odsetek miejsc pracy w Europie i wartość dodaną brutto szacowaną na 0,8 mld euro. W perspektywie krótkoterminowej sektor ten mógłby stać się rynkiem niszowym produktów o wysokiej wartości dodanej dla sektora farmaceutycznego i kosmetycznego oraz sektora biomateriałów przemysłowych. Do 2020 r. rynek ten mógłby przekształcić się w rynek średniej wielkości, poszerzając swój zakres o produkcję metabolitów i związków pierwotnych (lipidów, cukrów, polimerów, białek) dla przemysłu spożywczego, paszowego i chemicznego. W perspektywie długoterminowej i pod warunkiem dokonania postępu technologicznego niebieska biotechnologia mogłaby ewoluować w kierunku masowego dostarczania wyspecjalizowanych produktów o wysokiej wartości dodanej.

4.4 EKES zwraca uwagę na to, że perspektywy gospodarcze pięciu najważniejszych sektorów zależą od różnorodnych warunków, a ich dynamika jest uzależniona od rozwiązania złożonych problemów dotyczących kwestii technologicznych, środowiskowych, badawczych i inwestycyjnych, jak i instytucjonalnych a także dotyczących konkurencji, często powiązanych z wymiarem międzynarodowym zintegrowanej polityki morskiej bądź z sytuacją międzynarodową, z zagadnieniami gospodarczymi itp., jak np. uprawnienia do uzyskania koncesji na działalność wydobywczą na wodach międzynarodowych lub wahania cen ropy naftowej.

4.5 Tempo wdrażania niebieskiego wzrostu zależy w decydującym stopniu od długoterminowego scenariusza, w ramach którego będzie ono realizowane. Trwały i stabilny wzrost gospodarczy będzie stanowić dla niego lepsze wsparcie, podczas gdy niestabilne ożywienie gospodarcze w powiązaniu ze spadkiem wskaźników międzynarodowych grozi zahamowaniem jego rozwoju.

4.6 EKES zaznacza jednak, że w komunikacie nie uwzględniono należyte, jak się wydaje, ani ogólnych, ani

szczegółowych skutków obecnego kryzysu gospodarczego, z powodu którego trudno jest podejmować wyzwania krótko- i długoterminowe na szczeblu europejskim i światowym.

4.7 Konkurencyjność przedsiębiorstw europejskich na nowych rynkach, ze swej istoty niosących ze sobą ryzyko, jest uzależniona od możliwości dostępu do wystarczającego finansowania, w odpowiednich ramach, by przyciągnąć inwestycje w warunkach przejrzystości. Dostęp do funduszy w ramach kapitału wysokiego ryzyka ma zasadnicze znaczenie dla MŚP, należy zatem poświęcić uwagę mikroprzedsiębiorstwom, które mogą stać się siłą napędową niebieskiego wzrostu.

4.8 EKES zwraca uwagę na szczególne znaczenie, jakie gospodarka morska ma dla państw członkowskich dysponujących wyłącznymi strefami ekonomicznymi, oraz na konieczność rozwijania klastrów w ramach gospodarki morskiej i wzmocnienia ich wkładu we wzrost i zatrudnienie.

4.9 Wreszcie w trosce o uniknięcie narastających rozbieżności między oczekiwaniami a rzeczywistością, EKES ocenia, że konieczne będzie poważne uwzględnienie trudnej sytuacji gospodarczej, w której się obecnie znajdujemy, i ogólnie pesymistycznych prognoz dotyczących gospodarki europejskiej i światowej oraz przyjęcie realistycznego podejścia do niebieskiego wzrostu i jego należyte zdefiniowanie.

5. Zarządzanie i kwestie związane z ramami regulacyjnymi

5.1 Komunikat zawiera odniesienia do istniejących strategii politycznych i inwestycji strategicznych państw członkowskich i UE w zakresie niebieskiej gospodarki. EKES ocenia jednak, że wymienione inicjatywy i działania państw członkowskich są sprzeczne z ambitnymi celami dotyczącymi niebieskiego wzrostu i nie zapewniają jeszcze masy krytycznej niezbędnej do jego wzmocnienia.

5.2 EKES ocenia, że wstępnym warunkiem stworzenia masy krytycznej, która przekształci niebieski wzrost w dźwignię pobudzającą zatrudnienie i przedsiębiorczość w obecnym okresie kryzysu, jest dysponowanie skutecznymi strukturami zarządzania.

5.3 EKES zauważa, że aby opracowywać funkcjonalne struktury zarządzania należy zmierzyć się z problemem barier regulacyjnych i przeszkód administracyjnych, które także uwidoczniło w trakcie procedury konsultacji.

5.4 Ponieważ nowe sposoby eksploatacji mórz rozwijają się nieustannie, jest ważne, aby państwa członkowskie wprowadziły stabilne systemy regulacji i planowania, wspierające inwestycje długoterminowe, spójność transgraniczną i współdziałania w ramach partnerstwa ukierunkowanego na innowacje.

5.5 Zwłaszcza w sektorach wschodzących, takich jak morska biotechnologia, należałoby bezzwłocznie wprowadzić na szczeblu UE spójną politykę, której obecnie brakuje, ponieważ działania uzgodnione na szczeblu europejskim są rozdrobnione, gdyż opierają się w większej mierze na potrzebach krajowych niż na priorytetach i potrzebach wspólnych dla całej Unii.

5.6 EKES ocenia w związku z tym, że zasadnicze znaczenie ma szybkie wypełnienie luk regulacyjnych i usunięcie barier wynikających ze złożoności i niestabilności ram prawnych. Przejawem takich luk i barier są między innymi niepewność prawa w odniesieniu do okresu po 2020 r. (sektor morskiej energii wiatrowej) oraz luki w regulacjach UE dotyczących niektórych obszarów działalności (eksploatacja zasobów dna morskiego, marikultura i morska energetyka wiatrowa).

5.7 Należy zwłaszcza zauważyć, że konieczne jest usystematyzowane rozwiązanie zasadniczych problemów, takich jak brak zintegrowanego planowania przestrzennego w odniesieniu do obszarów morskich, zwłaszcza akwakultury i energii wytwarzanej przez morskie turbiny wiatrowe, labirynt procedur udzielania zezwoleń i zatwierdzania (morska energia wiatrowa, niebieska biotechnologia) czy też przeszkody dla tworzenia bądź finansowania farm eksperymentalnych, jak również utrzymujące się napięcia, np. między żeglugą morską a instalacjami oceanicznymi do wytwarzania energii odnawialnej (produkcja energii pochodzącej z pływów, przemiana energii termalnej oceanu oraz wykorzystanie energii fal).

6. Wymiar środowiskowy

6.1 Zachęca też do uznania dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej⁽⁹⁾ za podstawę przyszłego zrównoważonego rozwoju, gdyż stanowi ona filar środowiskowy zintegrowanej polityki morskiej i zaproponowano w niej wprowadzenie spójnej polityki ukierunkowanej na stałe zapewnienie ochrony i zachowania środowiska morskiego oraz na zapobieganie pogarszaniu się stanu tego środowiska.

6.2 EKES uważa za stosowne włączenie do deklaracji z Limassol i przyszłych dokumentów dotyczących tej polityki celu dotyczącego osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska morskiego UE do 2020 r., z jednej strony, a z drugiej – zasady ostrożności, jako podstawowych elementów struktury zintegrowanej polityki morskiej i niebieskiego wzrostu.

6.3 Zrównoważona działalność gospodarcza związana z morzem, mogąca zapewnić miejsca pracy zakłada przyjęcie długoterminowego spójnego podejścia, które służyłoby zapewnieniu równowagi między celem dotyczącym wzrostu gospodarczego a rozwiązaniem problemów środowiskowych i wymaga odpowiedniego wsparcia przez lokalne, krajowe, międzynarodowe i europejskie strategie polityczne, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

6.4 EKES zwraca uwagę na to, że zasoby morskie, niezależnie od ich dużego znaczenia, nie są niewyczerpane; wskazuje na zagrożenie dla zrównoważonego charakteru niebieskiego wzrostu i ryzyko jeszcze większego obciążenia środowiska, jeśli powtórzy się poważne błędy związane z nadmiernym zużyciem zasobów i rozwojem nieruchomości, jakie cechowały wcześniejsze inicjatywy rozwojowe.

6.5 W rozpatrywanym komunikacie zauważono wyzwania dla środowiska, lecz jednocześnie pominięto fakt, że stan mórz i oceanów w rejonie Europy pogorszył się w ostatnich dziesięcioleciach z powodu zanieczyszczenia gleby, wód morskich i powietrza, zakwaszenia wód oceanicznych, przelężnienia, szkodliwych praktyk połowowych oraz zmiany klimatu. Pogorszenie się stanu ekosystemów morskich i przybrzeżnych oraz różnorodności biologicznej można zaobserwować w przypadku Morza Bałtyckiego, Morza Czarnego, Morza Śródziemnego, północno-wschodniej części Oceanu Atlantyckiego i Oceanu Arktycznego (zgodnie z niedawnym badaniem „Ograniczenia niebieskiego wzrostu w 2012 r.” http://www.seas-at-risk.org/news_n2.php?page=539). W nowatorskim badaniu przeprowadzonym przez Sztokholmski Instytut ds. Środowiska (Stockholm Environment Institute – SEI) oszacowano długoterminowe koszty zanieczyszczenia mórz, często zaniedbywane przy opracowywaniu strategii politycznych, które to koszty przybiorą niepokojące rozmiary, jeśli nie zostaną przedsięwzięte żadne środki w celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (zob. <http://www.sei-international.org/publications?pid=2064>).

6.6 Działalność gospodarcza związana z morzem, która niesie ze sobą duże zagrożenie dla zrównoważonego rozwoju, dotyczy instalacji do wydobywania ropy naftowej i gazu, akwakultury, turystyki nadmorskiej i statków wycieczkowych, wychwytywania i składowania dwutlenku węgla, przybrzeżnych usług przewozowych, a także wydobycia paliw kopalnych na morzu, które jest nie do pogodzenia z jakimkolwiek pojęciem zrównoważonego rozwoju.

6.7 Działalność ta wywiera na środowisko wpływ, którego intensywność i skala nie zostały jeszcze wyraźnie określone – zwłaszcza gdy chodzi o niebieską energię odnawialną, morskie zasoby mineralne, akwakulturę i niebieską biotechnologię – ponieważ dostępne dane nie są wystarczające do należytego zrozumienia splotu interakcji zachodzących w oceanach i morzach głębokich.

6.8 Komitet uważa, że planowanie przestrzenne na obszarach morskich i zintegrowane zarządzanie strefą przybrzeżną, które Komisja propaguje jako główny instrument zarządzania obszarami i zasobami mórz, trzeba powiązać z innymi instrumentami działania, takimi jak strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, określenie obszarów chronionych czy też internalizacja ekologicznych efektów zewnętrznych, w ramach takiego zarządzania, które byłoby oparte na ekosystemach i harmonijnym współistnieniu różnych intensywnych metod wykorzystania, które są wzajemnie przeciwstawne.

6.9 EKES zaleca Komisji, by wykazała się daleko idącą czujnością, jeśli chodzi o przestrzeganie europejskich norm ekologicznych, sanitarnych i jakościowych, zwłaszcza w odniesieniu do produktów akwakultury importowanych z krajów trzecich, by ochronić konsumentów w UE a także bronić przedsiębiorstwa tego sektora przed ewentualną nieuczciwą konkurencją.

7. Uwagi szczegółowe

7.1 Komitet zauważa jednak, że pomimo wielokrotnie pojawiających się aluzji do roli badań w umacnianiu niebieskiego wzrostu, zwłaszcza w sektorach wschodzących i rozwijających się, komunikat ten jest ogólnie mało konkretny i ogranicza się zasadniczo do przywołania przyszłego programu „Horyzont 2020”.

7.2 Europa przeżywa okres ograniczania wydatków publicznych, co oznacza konieczność uzyskiwania możliwie najwyższych wyników przy pomocy ograniczonych środków. Wynikające stąd ograniczenia finansowania badań publicznych w połączeniu z niedoborem kapitału mogą osłabić żywotną rolę, jaką odgrywają MŚP sektora gospodarki morskiej w rozwoju nowych produktów i nowych technologii.

7.3 EKES podkreśla, że nawet jeśli Europa posiada solidną bazę wiedzy i znajduje się w czołówce badań, jeśli chodzi o nowe bądź tradycyjne rodzaje energii oraz akwakulturę, jest ona zapóźniona, jeśli chodzi o praktyczne zastosowania innowacji i wprowadzanie ich do obrotu w nowych wschodzących sektorach, tam gdzie w chwili obecnej działające w niej podmioty nie potrafią stawić czoła konkurencji międzynarodowej, na co wskazuje liczba zgłaszanych przez nią patentów dotyczących odsalania, ochrony wybrzeży, hodowli alg i niebieskich biotechnologii, w porównaniu z Azją i Stanami Zjednoczonymi.

⁽⁹⁾ Dz.U. L 164 z 25 czerwca 2008 r., ss. 19–40.

7.4 Wobec tego EKES zaleca podjęcie szybkich działań w związku z brakiem ukierunkowania i widoczności badań, który można częściowo złożyć na karb szerokiego spektrum dziedzin badań i działań związanych z biotechnologią morską i innymi nowymi sektorami.

7.5 Wiele działań może przyczynić się do wypełnienia luki w zakresie transferu wiedzy i technologii we wszystkich obszarach priorytetowych. Można na przykład ustanowić powiązania między sferami badań naukowych, przemysłu i szkolnictwa, doprowadzić do współpracy między przemysłem a uniwersytetami, poprawić zarządzanie własnością intelektualną, inwestować w projekty demonstracyjne służące wykazaniu istotnego znaczenia handlowego danego przedsięwzięcia bądź nawiązać partnerstwo na dużą skalę między sektorem publicznym a prywatnym z myślą o inicjatywach mających na celu stworzenie masy krytycznej niezbędnej do zapewnienia niebieskiego wzrostu.

7.6 Przyszłość niebieskiej gospodarki w XXI wieku będzie zależała ściśle od zdolności naukowców do rozwijania programów interdyscyplinarnych, obejmujących umiejętności i koncepcje zapożyczone z innych obszarów badań, lub od ich zdolności do uczestniczenia w takich programach. Kształcenie przyszłego pokolenia naukowców musi koncentrować się na podejściach interdyscyplinarnych i całościowych w celu rozwiązania złożonych problemów w dziedzinie technologii i konkurencji, jakich następują badania nad organizmami morskimi i środowiskiem morskim.

7.7 EKES ocenia zatem, że należy pilnie zaradzić rozdrobnieniu danych dotyczących środowiska morskiego, które są rozproszone w ramach setek różnych instytucji w całej Europie, co pociąga za sobą problemy związane z dostępem, wykorzystywaniem i gromadzeniem. EKES zachęca Komisję do podjęcia współpracy z państwami członkowskimi w celu zapewnienia dostępu do przedmiotowej wiedzy i określenia dodatkowych zasobów finansowych i innych koniecznych, by stworzyć wspólne środowisko wymiany informacji, sprawdzonych rozwiązań i przepływu danych z myślą o intensyfikacji badań i innowacji i lepszej ochronie środowiska.

7.8 Byłoby pożądane, aby nowa mapa cyfrowa dna morskiego w Europie była interoperacyjna i wolna od ograniczeń w zakresie wykorzystywania oraz aby przyniosła ona wsparcie badaniom naukowym, dostarczając danych dotyczących skutków działalności człowieka oraz prognoz oceanograficznych. Dzięki temu państwa członkowskie mogłyby zmaksymalizować potencjał własnych programów obserwacji środowiska morskiego, pobierania próbek i badania tego środowiska.

7.9 Ochrona granic morskich Europy oraz skuteczny nadzór nad morzami ⁽¹⁰⁾ stanowi wyzwanie dla państw członkowskich w zakresie popularyzowania niebieskiej gospodarki. Wzmocnienie kontroli granicy zewnętrznej strefy Schengen i wprowadzenie mechanizmu wymiany informacji umożliwi organom straży granicznej państw członkowskich zmniejszenie liczby przypadków śmierci na morzu i zwalczanie zjawisk, takich jak nielegalna imigracja do UE a także piractwo morskie ⁽¹¹⁾.

Bruksela, 20 marca 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 44 z 11.2.2011, ss. 173–177.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 76 z 14.3.2013, s. 15.